

ARDEALUL – CÂNTEC ȘI POVESTE

„Măi Ardeal, Ardeal, Ardeal,
Mult ai trăit cu amar”

Pentru poporul român, anul 1940 a fost poate cel mai tragic din întreaga sa istorie. În vara și în toamna acelui an România a pierdut o treime din teritoriul național (33,8%) și din populația țării (33,3%). Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța au fost răpite de ruși prin „Ultimatumul” din 26 iunie 1940. Ardealul de Nord a fost oferit Ungariei Hortyste prin odiosul Dictat de la Viena din 30 august 1940, Cadrilaterul (sudul Dobrogei) a revenit Bulgariei în 7 septembrie 1940, prin Tratatul de la Craiova. Nu-mi propun să fac o analiză a cauzelor care au condus la această cumplită dramă și nici să caut vinovați. Vreau doar să mă refer, în felul meu, la faptul că atrocitățile și chinurile fără margini, calvarul care s-a abătut atunci asupra românilor din teritoriile ocupate, nu trebuie uitate niciodată. Omoruri, schingiuri, bătăi, arestări, profanări, dărâmări de biserici, devastări de sate, expulzări și dislocări de populație, lagăre, tabere și detașamente de muncă forțată, deportări, depozități de bunuri. Atâta ură și umilință. O Golgotă. O Cale a Crucii. O noapte de durere, care a durat peste patru ani de zile.

Vestea cedării Ardealului de Nord a produs o puternică consternare. Apoi revoltă, mari manifestații populare, presiuni asupra guvernanților vremii. Toate fără nici un rezultat. Nici guvernul Gigurtu, nici regele Carol al II-lea n-au ținut cont de strigătul de durere și de revoltă al poporului, de dorința de a nu ceda pământul strămoșesc fără luptă. Armata română s-a retras umilită și îndurerată.

Peste 300 de mii de bestii însetate de sânge s-au năpustit asupra celor 1,5 milioane de români rămași fără nicio apărare. Intențiile lor le-a exprimat Dúcső Csaba în broșura „Nincs Kedyelem” (Fără îndurare): „Voi suprima pe fiecare valah ce-mi iese în cale ! Pe fiecare îl voi suprima ! Nu va fi îndurare. Voi aprinde satele noaptea - satele valahe ! Voi trage în sabie toată populația; voi otrăvi toate fântânile și voi ucide până și copiii în leagăn; în genere voi distruge acest neam (...). Nu va fi pentru nimeni nici o milă. Nici pentru copiii din leagăn, nici pentru mama care va naște un copil (...)”. Ce poți să zici despre asemenea indivizi, pentru că oameni nu au fost de bună seamă ? Se pare că ungurii n-au înțeles nimic din experiența anilor 1867 – 1918. N-au avut înțelepciunea să priceapă adevărul zicalei că „cine seamănă vânt, culege

furtună”. N-au făcut nimic altceva decât să se mai descalifice încă odată în fața istoriei, în fața lumii.

Bieții români și-au acceptat atunci soarta, dar speranța nu i-a părăsit nicio clipă. Și-au exprimat-o, așa cum au făcut dintotdeauna, prin cântece. Prin acele cântece care le-au însoțit istoria. Poate cel mai grăitor dintre ele, pentru mine în mod sigur, este intitulat „Dac-am plecat Ardealule din tine”. Alții i-au zis „Ardealul”. L-am găsit în repertoriul celebrului cor bărbătesc din Finteușul Mare și al Corului Armatei :

„Dac-am plecat Ardealule din tine
Nu-i vina noastră, iarăși vom veni.
N-am fost învinși și nu vom fi nici mâine,
Când ceasul biruinței va sosi.

Refren :

Aveam o țară scumpă și mândră,
Aveam și iarăși vom avea.
Dușmanul, care astăzi râde,
Va tremura privind la ea.

Noi te iubim, că tu ai fost al nostru,
Și viața pentru tine ne-am fi dat,
Dar prin dictatul rușinos și monstru
Hortiștii-au reușit de te-au furat.

De-aici, din depărtări, privim spre tine
Și plângem jalnic chinul tău amar,
Când știm că frații cei rămași în tine
Sunt torturați de un popor barbar.

Te vom lua, că tu ești doar al nostru,
Lăsat pe veci de daci și de romani,
Te-am moștenit de la strămoșii noștri
Și nimănui nu te-om lăsa în dar.

Vom trece iar pe vechea frontieră
Dreptatea noastră e stăpână-acum,
Prin vijelii și foc de mitralieră
Armata noastră își va face drum.

- ,
Să cucerim ce-avem de cucerit,
Ardealul nostru e o țară scumpă,
Sălaj, Bihor și Clujule iubit !”

Nu am reușit să aflu cine a scris aceste versuri atât de sincere și nici numele celui care a compus superba melodie. Poate mă ajută vreunul din cititorii mei. Din text este clar că autorul a fost militar. Unul dintre militarii care au trăit îndurerați drama și rușinea anului 1940. Mai știu că în toamna anului 1944 a devenit unul din marșurile care au însuflețit armata română, întoarsă să dezrobească Ardealul de Nord. Și legionarii l-au inclus în cărțulia lor de cântece.

Sub numele „Dac-am plecat Ardealule din tine”, cu alte versuri, cântecul l-am găsit și în repertoriul d-nei Veta Biriș. Am sunat-o și mi-a mărturisit că melodia a preluat-o de la corul din Finteuș, iar textul l-a compus un colaborator de-al domniei sale. Un textier remarcabil, pentru că surprinde în cuvinte superbe o altă dramă românească, poate nu atât de dureroasă ca cea din 1940, dar și aceasta plină de tristețe : drama exodului românesc de după 1989. Refrenul a rămas același.

„Dac-am plecat Ardealule din tine,
Nu-i vina noastră, iarăși vom veni.
Mai rătăcim, mânați de sărăcie
Și vlăguiți de multele hoții.

Refren

Aveam o țară scumpă și mândră,
Aveam și iarăși vom avea.
Dușmanul, care astăzi râde,
Va tremura privind la ea.

Pădurile și apele, ogorul,
Și inima din piept ni s-a luat,
Dar într-o zi se va trezi poporul
Și fii, Ardeal, la fel ca altădat’.

Noi te iubim, că tu ești doar al nostru
Și viața pentru tine ne-am fi dat,
Te-am moștenit de la strămoșii noștri
Și nimănui nu te-om lăsa vreodată'.

De-aici, din depărtări, privind spre tine
Deplângem încă soarta ce-o avem,
Dar într-o zi, Ardealule, știi bine,
Ca pasărea de foc reînviem !

Veni-vor iar copiii tăi acasă,
La masa țării noi din nou vom sta,
Ardealule, iubirea mea frumoasă,
Dușmanului nicicând nu te-om lăsa.

O altă variantă a cântecului, cu alt text și cu o melodie ușor mai ritmată,
am găsit-o în repertoriul lui Felix Gălan :

Dac-am plecat Ardealule din tine
N-am fost de vină, azi cu toții știm.
Ne-au scos din țară hoardele străine
Crezând că-n pribegie - o să murim.

Refren

Avem o țară mândră și-i a noastră,
Avem și pururi vom avea,
Cei care-n pace nu ne lasă
Vor tremura privind la ea.

Moșia noastră fost-a mult mai mare,
Dar au ciuntit-o corbii nesătui,
Avem pământ și braț peste hotare,
Dar nu-s românii fiii nimănui.

Sosi-va ziua binecuvântată,
Romănu-a fi în țara lui stăpân,

N-a mai umbla pribeag prin lumea toată,
Că Dumnezeu va fi cu el român.

Parcă suntem blestemați. Nu scăpăm bine de una și dăm de alta. O fi blestemul pentru crimele pe care le-am făcut mereu, ucigându-ne liderii care ne-au vrut binele ? Mă refer la mareșalul Ion Antonescu, la Iuliu Maniu, la toți ceilalți ? Te las pe tine, cititorule, să judeci. Eu prefer să omagiez oameni speciali, care prin acest cântec țin sus glasul românismului și ne fac să nu uităm ceea ce am pățimit : prof. Andrei Dragoș, dirijorul corului din Finteușul Mare, d-na Veta Biriș, marea noastră cântăreață, dl Felix Gălan. Glasurile lor mai taie din piuitul celor de teapa lui Dúcső Csaba. Pentru că, din păcate, s-a dovedit că și după 1989, mai sunt. Nu le-a pierit toată “foaita”. Pieri-le-ar!

Prof. istorie Traian Rus
Februarie, 2014